

#75

EL KAZOVSZKIJ

EL KAZOVSZKIJ (1950-2008)

Sarokállat | Corner Animal, 1988

Festett fa, textília | Painted wood, textil, 123 x 57 x 50 cm
Jelzés nélkül | Not signed

Kezdő ár | Starting price: 1 600 000 Ft / 4 444 EUR
Becsérték: 2 600 000 - 4 000 000 Ft
Estimate: 7 222 - 11 111 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

- | Publikus magánügyek, MűvészetMalom Szentendre, 2019. március 28. - május 12.
- | A Szölke-Gyűjtemény, MANK Galéria, Szentendre, 2020. október 28. - november 22.
- | Publikus magánügyek, Művészet Malom Szentendre, 2019. március 28. - május 12.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

- | Wehner Tibor: A Szölke-Gyűjtemény. Festmény, grafika, szobor, érem. Ferenczy Múzeumi Centrum, MűvészetMalom, Szentendre, 2019, 211. oldal

116

1. El Kazovszkij 1985-ös székesfehérvári, Csók István galériában tartott kiállításának egyik enteriőrfotója

2. A F fiatal Művészek Klubjában tartott kiállítás, 1987

117

3. A Kiscelli Múzeum El Kazovszkij kiállítása 1988-ban

4. A Kiscelli Múzeum El Kazovszkij kiállítása 1988-ban, jobboldalon a mostani Sarokállat mű egyik vándorállata

5. A 2016-ban rendezett nagyszabású El Kazovszkij életmű-kiállításra készített hatalmas vándorállatok a Magyar Nemzeti Múzeum aulájában

„Ami igazán fontos, az az élettemmel és a saját monomániámmal kapcsolatos. Tehát igazából nem a festészetből indul a festézetem, hanem a létezésemből. Az emberi létezésből” – mondja egyik interjújában El Kazovszkij.¹ De mit is jelent ez? Hiszen bizonyos értelemben korának avantgárd vonulatába (új festészet, neodadaizmus) illeszthető életművet épített a műfaji-műnemi-mediális és a stílusbeli sokszínűséget vagy az önmitológia megteremtése iránti igény, fogékonyságot tekintve. Tudva levő továbbá, hogy mindez nem a művészet történetének tagadását jelentette – elég csak, ha már az ismert és feltárt hatásokra, forrásokra gondolunk az életművében (pl. ókori görög művészet; orosz kultúra; Vajda Lajos és az Európai Iskola). El Kazovszkij véges és kötött ikonográfiai eszköztárral dolgozott, ezt ismételte – a saját bevallása szerint is – rapszodikusan, de az önkifejezés szabadságával, és mindenféle szabályoktól, kötétségektől mentesen. Ugyanakkor csorbítja az életmű jelentésének komplexitását, Rényi András szerint, ha csak a „nyolcvanas években eluralkodó habzsoló, ignoráns esztéticizmusának”, a magas művészet elleni tiltakozásnak tudnánk be azt (ld. a punk kultúrához vagy az ún. bad painting irányzathoz való kötődések). Ami rögtön felismerhetővé, mégis senkihez sem hasonlíthatóvá teszi alkotásait, az valóban a személyes érintettség és attitűd kérdése, amennyiben El Kazovszkij festészete csakis a „maga-teremtette festői rendszerének szigorú logikáján belül” érthető meg. Rényi úgy véli, hogy El Kazovszkij szakítása a modern esztéticizmussal drasztikusabb volt az avantgárdnál vagy a posztmodernnél a képi ábrázolás vonatkozásában, amelyet ő regresszióként („visszavezetés”) értelmez a

barokk művészethez. Ez az a kor, „amelynek egész világát az isteni jelenléte utáni sóvárgás és eksztatikus vágyakozás pátozsa, ugyanakkor minden illuzionizmussal szembeni szkepszis, racionalitás és a magas fokú reflexivitás melankoliája hatja át”.² El Kazovszkij műveiről első látásra is megállapíthatóak, hogy hiányzik belőlük a kiegyensúlyozottság, a harmónia, a klasszikus értelemben vett szépség. Csupa kibékíthetetlen tárgy és motívum egymás hegyén-hátán, látszólag mindenféle komponálástól mentesen. Mintha minden szétfelé tartana ebben a világban, amelynek érzetét tovább fokozzák az akadályként vagy kényszerű béklyóként ható képkeretek és a különféle leköttetések (hálókkal, drótokkal, zsinórokkal). Máskor épp ezek tartják össze ezt a darabokra esett hatalmas univerzumot. El Kazovszkij művészetének egyik központi gondolata ez az állandó paradoxon, amely a barokk kultúrát is meghatározta. Földényi F. László írja, hogy El Kazovszkij művei festményekből és tárgyegyüttesekből állnak, azonban a kettő olyannyira összemosisodik, hogy valójában az előbbieket tárgyszerű helyzeteket jelenítenek meg, míg a tárgycsoportok térbeli festmények lehetnének.³ A most aukcióra kerülő *Sarokállat* (1988) különösen jó szemléltető példa erre. Róla sem eldönthető, hogy szobor vagy festmény, mindez elhelyezés és felfogás kérdése. A két vándorállat fűrészszel, falapból kivágott alakja noha egy-egy ülő kutyára emlékeztetnek, akik a sarkuknál fogva összekötözve derékszöveget alkotnak, ily módon növelve a térbeliséget, a sarokba helyezve azonban a kétdimenziós testük olyan, mint egy álomszerű táj (éjszakai sivatag) vagy egy talaj nélküli szoba egy személyes pódiummal. A vándorállat-motívum

többszörösen megismétlődik: egyfelől, az egymásnak ugyancsak háttal álló, feketére festett kicsinyített mások látható e két horizont nélküli, színeiben (kék-piros) és helyzetében (kint-bent, jobbra-balra) egymással ellentétes térben, amelyek végtelenségét a kivágott kutyatestek körvonalai törlik meg. Másfelől, ellentétes irányú képük feltűnik az „életnagyságú”, ülő vándorállatok behúzott hátsó- és kitámasztott első lábaik nyomán keletkező negatív térben. Mindegyikőjük párjának mérete, tartása hasonló, de egytől egyik különböznek. El Kazovszkij saját lényét azonosította e vándorállatként, amely egy olyan, alakjában sematikus, jelentésében mégis rendkívül sokrétű metafora, melybe legjobb tudása szerint belesűrítette lelke összes ellentmondását, meghasonulásait. Megtestesítője szerepeinek, többnemű mivoltának, szélsőséges érzelmeinek, melyhez láthatóan a gúzsba kötöttség és bezártság mellett az (önre)prezentálás is hozzátartozik. El Kazovszkij festményei vagy tárgyegyüttesei egyaránt a beállítottság, színpadiasság érzetét keltik (ld. a festett függönyt vagy a bálványokat illető elhelyezést), melyből következik, hogy „rendezője” tudatosan épít a valóság-fikció kettősségére, valamint figyelembe veszi a nézőt, beinvitálja őt a képbe. A vándorállat fából, papírból, kartonból kivágott sziluettje, egyedül vagy párban, máskor csoportosan vagy egyéb tárgyegyüttesekbe rendezve, a hetvenes évek derekától egyre gyakrabban jelentek meg El Kazovszkij kiállításain. Az egyes darabokat gyakran újrarendezte, ahogyan a *Sarokállat* (1988) éjszakai sivatagot ábrázoló alakja is feltűnik a Kiscelli Múzeum 1988-as kiállításának egyik installációjában, három társával együtt egy síkba sorakoztatva.

FÖLDES LÉNA

¹ „Unalmas, ha mindig meg kell valósítani az elképzeltet” – El Kazovszkijjal beszélget Szikszai Károly. In: *Élet és Irodalom*, 1999. december 17.

² Rényi András: Az allegorikus tekintet szomorújátéka: El Kazovszkij ikonológiája. Adalékok a festői teljesítmény értelmezéséhez és értékeléséhez. In: Rényi András (szerk.): *A túlélő árnyéka – Az El Kazovszkij életmű*. El Kazovszkij Alapítvány – Kieselbach, Budapest, 2017, 27-31.

³ Földényi F. László: El Kazovszkij művészetéről. In: *Jelenkor* 1987/10., 910.